

Zpráva o šetření

ve věci kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany

nezl. Adély A., nar. xxx

Paní B. A., bytem yyy (dále stěžovatelka nebo matka) se na mě obrátila s podnětem ve věci kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany její dcery, jež vykonává Magistrát města M. (dále také jako OSPOD nebo opatrovník).

Stěžovatelka namítala, že OSPOD nepostupuje v nejlepším zájmu její dcery ve věci styku s otcem. Poukázala na to, že vzhledem k onemocnění dcery diabetem mellitus¹ je nutné jí aplikovat 4x denně inzulín a 10x denně měřit hladinu cukru v krvi. Matka nesouhlasí s tím, že OSPOD podpořil návrh otce na rozšíření styku s dcerou od pátku do neděle. Otec podle ní neovládá postupy spojené s nemocí dítěte². Dne 2. 6. 2015 OSPOD u odvolacího soudu navrhl zamítnutí matčina odvolání a zkreslil obsah rozhovoru s dítětem z května r. 2015.

Stěžovatelka podala dne 5. 8. 2015 stížnost na sociální pracovníci, která byla vyřízena dne 4. 9. 2015 jako nedůvodná.

A. Shrnutí

- 1) Zájem dítěte, a tudíž i návrhy OSPOD vůči soudu, může v průběhu soudního řízení podléhat redefinici v závislosti na vývoji případu a získávání nových odborných stanovisek. OSPOD může v roli kolizního opatrovníka změnit v průběhu soudního řízení svůj názor, jestliže k tomu existuje a má důvod. Proto jsem přesvědčena, že **OSPOD nepochybil, když dále netrval na vypracování znaleckých posudků z oboru psychologie a diabetologie.**
- 2) Kolizní opatrovník v soudním řízení jedná jménem zastoupeného, přičemž však činí vlastní projev vůle, neprojevuje vůli zastoupeného. Sděluje-li však opatrovník názor dítěte soudu, je povinen tlumočit ho v nezměněném významu. **OSPOD pochybil, když ve svém vyjádření u odvolacího soudu neodlišil, jaký je názor dítěte a jaký je názor kolizního opatrovníka. Jeho vyjádření o názoru dítěte je zavádějící, jelikož vyznívá tak, že se dítě zcela podřizuje přání matky. V tomto bodě shledávám vyřízení stížnosti matky Magistrátem města M. za nesprávné.**³
- 3) V nesporném soudním řízení se uplatňuje zásada vyšetřovací; odpovědnost za zjištění skutkového stavu nese soud. Jestliže opatrovník nebyl vyzván k předložení aktuální zprávy, nelze mu její nepředložení vytýkat jako pochybení. **Opatrovník nepochybil, když u odvolacího soudu poskytl soudu informace ústní formou.**
- 4) Jestliže OSPOD nasměruje dítě k psychologovi, jeho „zakázka“ musí být specifikována. **OSPOD pochybil, když zadání pro psychologku nijak nespecifikoval.**

1 cukrovka I. typu

2 Vyhodnocení měření hladiny cukru, aplikace inzulínu, volba druhu a množství stravy.

3 vyřízení stížnosti ze dne 4. 9. 2015

B. Skutková zjištění

B.1 Původní forma styku otce s dcerou

Stěžovatelka je seznámena s obsahem spisové dokumentace, proto se zaměřím pouze na informace, které považuji za stěžejní k vyhodnocení mého šetření.

Dítě onemocnělo cukrovkou několik měsíců po rozpadu vztahu rodičů. Otec proto vzal zpět svůj návrh na svěření dítěte do střídavé péče a souhlasil se svěřením do péče matky. Nejprve styk dcery s otcem probíhal na základě dohody rodičů ve víkendové dny, kdy si dítě otec převzal v 9 hodin, po ranní aplikaci inzulínu a snídani, a vodil je zpět domů na oběd, kde opět matka provedla léčebné úkony, a styk poté pokračoval do 18 hodin. Večerní aplikaci inzulínu prováděla matka. Zdravotní zprávy od diabetoložky nedoporučovaly rozšíření styku z důvodu nedostatečné edukace otce. Ze spisu vyplývá, že otec od počátku dával najevo, že má zájem o širší styk s dcerou poté, co se ustálí její diabetický režim. Jeho návrh na předběžné opatření v této věci však soud zamítl.⁴

B.2 Role kolizního opatrovníka ve věci styku dítěte s rodičem a jeho rozšíření

Při místním šetření pracovnice OSPOD sdělily, že již v prvoinstančním řízení váhaly, zda by měl znalecký posudek smysl. Nakonec se přiklonily k tomu, že ho opatrovník soudu navrhne. Ve zprávě ze dne 19. 9. 2014 tedy opatrovník uvedl, že otec by se měl umět o dceru postarat a naučí se to jen tehdy, když s ní bude v pravidelném kontaktu. Styk s otcem by měl být rozšířen. Navrhl zpracování znaleckého posudku z oboru diabetologie a psychologie.⁵ Soud znalecký posudek nenařídil a rozhodl o styku dítěte od pátku do neděle⁶. Cituji z rozhodnutí soudu: „... otec je v oboru zdravotnictví stejně takovým laikem jako matka. Z tohoto pohledu neexistuje ve srovnání se schopnostmi matky žádná diskvalifikace otce. Na straně otce nebyl zjištěn žádný důvod, pro který by otec měl být hodnocen jako rodič ...nerovnocenný druhému rodiči v péči o nemocnou dceru... je na matce, aby s otcem spolupracovala a instruovala ho v péči o dítě tak, aby tyto svoje pochybnosti faktickými skutky odstranila. Jestliže se matka naučila péči o dítě nemocné cukrovkou zvládat, pak z provedených důkazů vyplývá, že i otec je schopen se tuto péči naučit zvládat. Pokud má nezletilá k otci velmi dobrý vztah a chce se s ním stýkat, pak její onemocnění nemůže být překážkou ve styku s otcem. Jestliže matka argumentuje tím, že otec nezvládne péči o dceru, pak jde o spekulaci, protože matka zatím otci nedala možnost prokázat, že péči o dceru zvládne.“

Záznam z rozhovoru s dítětem z listopadu r. 2014 obsahuje informace, že se Adéla a matka dohodly, že je lepší, když o víkendu uvidí maminku, a že je to teď nejlépe nastavené.

Ve zprávě z března r. 2015 diabetoložka uvedla, že tehdejší způsob styku (tj. bez přespání) zcela odpovídá možnostem, které lze nastavit. Otec dle ní zvládá aplikovat inzulín a měřit glykémii, ale nemá zkušenosti, aby reagoval na aktuální zdravotní stav dítěte.

4 usnesení OS v M. z července r. 2014

5 Citace z vyjádření pro soud ze dne 19. 9. 2014: „V současné době ...opatrovník není schopen kvalifikovaně posoudit aktuální zdravotní stav nezletilé a posoudit relevantně kompetence otce v převzetí diarežimu.“

6 rozsudek Okresního soudu v M. ze dne 26. 1. 2015

Dne 29. 5. 2015 proběhl ve škole rozhovor mezi pracovnící OSPOD, dítětem a třídní učitelkou. Cituji ze záznamu z rozhovoru s dítětem, který se uskutečnil bezprostředně před jednáním u odvolacího soudu dne 29. 5. 2015: „*Ptaly jsme se, zda jí otec aplikuje inzulin, nezl. uvedla, že nikoliv, že jsou s maminkou domluveny, že jí inzulin píchá ona a že nezletilá je ráda, protože je jí to příjemnější od maminky*“. Když byla tázána, zda by jí nemohl otec aplikovat inzulin, v záznamu se píše: „*...uvedla, že máma to dělá líp a že si přeje, aby to zůstalo tak, jak to je.*“⁷ Ve spisové dokumentaci jsem zjistila, že třídní učitelka Mgr. C. během výše uvedeného rozhovoru nenabyla dojmu, že by Adéla byla ve svých názorech ovlivněna matkou a že dávala jasně najevo, co si přeje.

Cituji z obsahu protokolu o jednání u odvolacího soudu dne 2. 6. 2015: „*Opatrovník dítěte uvádí, že s nezletilou provedli pohovor ve škole ... Nezletilá říká, že má ráda oba rodiče, a pokud jde o styk s otcem, pak všechno nechává na matce a bude to tak, jak uvádí matka.*“

V odvolacím řízení opatrovník již na posudku netrval a navrhl potvrdit rozsudek soudu I. stupně. Dne 9. 6. 2015 odvolací soud potvrdil prvoinstanční rozsudek.

Stěžovatelka podala ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, neboť mj. považovala rozhodování soudů o rozšíření styku dítěte s otcem bez znaleckého posudku za rozporné s právem dítěte na život a zdraví. Ústavní soud stížnost odmítl, neboť soudy obou stupňů „*velmi pečlivě a důsledně vzaly do úvahy ústavní požadavky a kritéria a konfrontovaly je s konkrétními skutkovými okolnostmi projednávaného případu.*“⁸ Ústavní soud shledal, že odmítání matky poskytnout otcí příležitost zdokonalit se v péči o dceru se jeví jako účelové.

B.3 Současný stav styku otce s dcerou

Adéla se odmítala vídat s partnerkou otce od počátku rozpadu vztahu jejich rodičů. Psycholožka doporučila otcí, aby dceru s přítelkyní zatím neseznamoval, jelikož na to bylo příliš brzy.⁹ Dále doporučila, aby s ní otec trávil společné chvíle sám a dopředu jí dával vědět, jak spolu prožijí víkendový čas. Oba rodiče s psycholožkou spolupracovali i v r. 2016, návštěva u ní byla tématem případové konference v únoru r. 2016. Na případové konferenci došlo k dohodě, že otec navštíví s dcerou psycholožku. Za jakým účelem není možné z protokolu zjistit. Vyplývá z něj však, že otec požadoval dodržování rozsudku o styku bez omezení, zatímco matka apelovala na to, aby respektoval přání dítěte a nevystavoval je kontaktu s jeho přítelkyní. OSPOD si poté vyžádal zprávu od PhDr. D. Citace ze žádosti ze dne 24. 6. 2016: „*...žádáme o vypracování zprávy na výše jmenovanou nezletilou.*“ Psycholožka sdělila, že Adéla má otce ráda, ale chce trávit společný čas pouze s ním a ne s jeho partnerkou a jejími dětmi.¹⁰

Rodiče od června r. 2016 začali podstupovat na doporučení OSPOD mediaci. Podle vyjádření OSPOD je Adélin zdravotní stav stabilizovaný, hladiny cukru jsou kolísavé v závislosti

7 To znamená, že si přeje, aby ji během víkendu otec vozil za matkou za účelem aplikace inzulinu.

8 Nález II ÚS 2697/15 ze dne 3. 11. 2015, kde jako jedno z kritérií uvádí schopnost rodiče zajistit vývoj dítěte a všechny jeho potřeby.

9 zpráva PhDr. D. ze září r. 2013

10 zpráva ze dne 2. 5. 2016

na pozitivním či negativním stresu. Dívka především těžce nese předávání mezi rodiči. Matka tvrdí, že si dcera nepřeje být v kontaktu s partnerkou otce a jejími dětmi. Otec to popírá. Podle OSPOD je dcera spokojená u matky i u otce.

C. Hodnocení věci ochránkyní

C.1 Postoj kolizního opatrovníka a jeho změna

Adéla trpí cukrovkou, péče o ni je tedy náročnější než u zdravého dítěte. OSPOD nejprve sdílel s matkou obavy, jak otec zvládne péči o dítě¹¹. Určil, že je v nejlepším zájmu dítěte rozšířit styk s otcem za podmínky, že znalecký posudek prokáže dostatečné otcovy kompetence. Soud však znalecký posudek nenařídil. OSPOD v důsledku názoru soudu prvního stupně o nadbytečnosti znaleckého posudku a také po získání informací od otce nepokračoval v původní linii a přijal argumentaci soudu (viz část B).

Postup OSPOD vnímám jako odůvodněný, a to zejména vnesením odborného právního názoru soudu. **Opatrovník mohl změnit svůj původní postoj** a upustit od vypracování znaleckého posudku.

C.2 Vyjádření opatrovníka u odvolacího soudu

Podle ustanovení § 8 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí má dítě, které je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí vyplývajících ze soudního řízení, obdržet od orgánu sociálně-právní ochrany dětí informace o všech závažných věcech jeho osoby se týkající. O dítěti starším 12 let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Adélu soud nepředvolal k výslechu, pravděpodobně v důsledku její nemoci. Sdělila svůj názor sociálním pracovnícím v listopadu r. 2014 a v květnu r. 2015.

Pokud jde o vyjádření sociální pracovníce u odvolacího soudu, vyznívá tak, že se dcera podřizuje přání matky, ač toto z tehdy aktuálního záznamu o rozhovoru s dítětem nevyplývá.¹² Tato věc byla osobně projednána při místním šetření se sociální pracovnící Mgr. E.. Uvedla, že větu, která je v protokolu, takto nemyslela. Nechtěla říci, že matka dítě ovlivňuje. Uvedla, že nemůže za formulaci textu protokolu. Ze záznamů vyplývá, že matka s dcerou se domlouvala na vyhovující podobě styku dítěte s otcem, nelze však, dle mého názoru, tvrdit, že dítě ponechává všechno v otázce styku na matce. Právničky Kanceláře veřejného ochránce práv seznámily sociální pracovníci s tím, že nesouhlasí-li s textem protokolu, může u soudního jednání podat námitky a žádat změnu protokolace. Sociální pracovníce může rovněž v rámci zachování objektivit soudu předložit listiny ze spisové dokumentace, kde je názor dítěte zachycen.

11 Matka při jednání na OSPOD dne 1. 12. 2014 vyjádřila úmysl navrhopvat vypracování znaleckých posudků.

12 Viz zvýrazněné vyjádření sociální pracovníce u odvolacího soudu a vyjádření dítěte v záznamu z května r. 2015 v části B této zprávy.

Vyřízení stížnosti ze strany Magistrátu města M. ze dne 4. 9. 2015 **nemohu považovat za správné**, konkrétně pak v jednom bodě, a to ve tvrzení, že Adéla měla říci, že jí vyhovuje forma styku, který nastavila matka.

C.3 Nepředložení zprávy opatrovníka odvolacímu soudu

V nesporném soudním řízení se uplatňuje zásada vyšetřovací, odpovědnost za zjištění skutkového stavu leží na soudu. Jestliže opatrovník nebyl vyzván k předložení aktuální zprávy, nelze mu její nepředložení vytýkat jako pochybení, ač aktuální zprávu ze své vlastní vůle předložit mohl, rovněž tak poslední záznam z rozhovoru s dítětem.

Opatrovník byl přítomen u soudního jednání a nepochybil, když se rozhodl u odvolacího soudu poskytnout informace ústně. Pochybení však spatřuji v neobjektivitě vyjádření (viz bod C2).

C.4 Průběh styku s ohledem na přání dítěte

Adéla opakovaně projevovala přání se nestýkat s novou partnerkou otce. Vyplývá to ze zpráv PhDr. D. od r. 2013.

Stěžovatelka tvrdí, že důvodem návštěvy dítěte a otce u psycholožky v r. 2016 mělo být zjištění, zda Adéla uzpůsobuje svá tvrzení podle toho, s kterým z rodičů hovoří. To však nelze prokázat, neboť záznam o případové konferenci takový úmysl neobsahuje. Ze záznamu lze dovodit, že se případová konference dotkla problému kontaktu dítěte s přítelkyní otce. V záznamu není explicitně uvedeno, z jakého důvodu má jít otec s dcerou k psycholožce. Není to bohužel zřejmé ani ze „zakázky“ OSPOD směrem k psycholožce. Výsledek společného sezení u psycholožky však přinesl jednoznačný závěr, že Adéla chce trávit dobu styku pouze s otcem.

Lze souhlasit s matkou, že vystavování dítěte kontaktu s osobou, se kterou se nechce vidět, může být stresujícím faktorem. OSPOD by měl přání Adély, které sdělila otcí před psycholožkou, zohlednit v sociální práci, obzvláště z důvodu jejího onemocnění, jehož kompenzace je podmíněna psychickým stavem. Je však nutné její přání hodnotit v kontextu současných událostí a jejího současného postoje k průběhu styku s otcem.

S ohledem na výše uvedené lze souhlasit s matkou v názoru na rodinnou terapii, která by zahrnovala i zletilého bratra Adély, neboť vztah mezi ním a otcem není dobrý, což ovlivňuje rodinnou atmosféru, v níž dítě žije.¹³ **OSPOD by měl o možnosti rodinné terapie uvažovat** a eventuálně ji rodičům a oběma dětem nabídnout.

D. Závěry

Magistrát města M. nepochybil, když navrhl rozšířit styk dítěte s otcem, a ani tím, že nepředložil zprávu o vývoji případu k odvolacímu soudu.

¹³ Také bratr Adély vyhledal pomoc PhDr. D.

Magistrát města M. pochybil tím, že v řízení u odvolacího soudu poskytl zavádějící informaci, která neodpovídá spisové dokumentaci. Dále pak tím, že tuto skutečnost nezjistil při vyřizování stížnosti. Pochybil také při zadávání zakázky psychologovi.

Zprávu zasílám primátorovi města M. a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 14. února 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)